

**O** I V E R S A S . N O  
K V . C E R T I S . L O C I S .  
F I C E N O A S . H A S . C V .  
S V I S . S V B T R . A D .  
Q V I D . L E T O R . V O L V  
S I M I L I T U D I N E S . E A  
F I C V L T A T E . D E B E A T .

**P**ropterea id est proprius lo  
legis diuine .  
**P**roinde dogmatibus; ualde necessarius .  
**P**roinde in schematibus .  
in imitatione nominum .  
in opibus .  
in arithmetica .  
in musica .  
in indistinctionibus .  
**T**unc in aethimologus .  
in arte rhetorica .  
in syllogismis .  
in geometria .  
in astronomia .

**T**IO . E X P O S I T I O  
I N P R O P R I A P A R S .

**S** I S  
L X A H  
R A Y E H  
V R P L .

sollicitudinis dignitatu . & curis  
secularis et noxio lapore conditis cu  
psalter . ecclesius . amaru mella gus  
tasse . id qd solent desiderantes effi  
cere . audis me pñ . inator in nerfi .  
ut dict . salutaris . ut inbibere .  
post a . arussimas ad . fiones Sed  
famili . as inchoantib; occurrit ob  
securitas . que uariis e intexta psonis .  
& uelata parabolis . Hec indicis  
uttalib; noxia dissimulatione  
pñerit . du sepe illud repperiri  
solet ambiguum . qd magni sacra  
menti gestat archanu . Tunc  
adaugus . tunc facundissimi p  
tris confugi opinaussima lec ti  
one . inqua tanta erat copia con  
gesta die . toz . ut retineri uix  
possit relectum . qd abunde ui  
detur expositu . Credo cu nimis  
audios pñlos . ecclesias . tunc dapib;  
explere cupit . necessario fluen  
ta tam magne pñicationis ema  
nauit . Quo circa memor infir  
mitatis me . mare ipsius quo  
rundam psalmorum fontib; pñ  
futum . diuina misericordia largien  
te inuui . os uadosos . in pñdiosa  
breuitate . deluxi . Vno . ydice  
tam deuota complectens que ille

Diuersas notas more maiorum certis locis aestimauimus affigendas. Has cum explanationibus suis subter adiunximus, ut quidquid lector uoluerit inquirere per similitudines earum sine aliqua difficultate debeat inuenire.

- 5  $\widehat{PP}$  hoc in idiomatis, id est propriis locutionibus legis diuinae.  
 $\mathfrak{P}$  hoc in dogmatibus ualde necessariis.  
 $\mathfrak{P}$  hoc in definitionibus.  
 $\overline{SCH}$  hoc in schematibus.  
 $\overline{ET}$  hoc in ethymologiis.  
10  $\overline{R\mathfrak{P}}$  hoc in interpretatione nominum.  
 $\overline{RT}$  hoc in arte rhetorica.  
 $\overline{TOP}$  hoc in topicis.  
 $\overline{SYL}$  hoc in syllogismis.  
 $\overline{AR}$  hoc in arithmetica.  
15  $\overline{GEO}$  hoc in geometrica.  
 $\overset{\circ}{M}$  hoc in musica.  
 $\otimes$  hoc in astronomia.

*codd. : Germ.; S; Vatic. Palat. 271.*

<sup>bu</sup>  
5 idiomatis *Vatic. Palat.* (bu s. l. a. m.) 8  $\overline{SCH}$  *Vatic. Palat.* 9 in ethoemo-  
logiis *Germ.*, in a&hoemologiis *S*, in &hiologiis (in &hio a. m. in ras.). Ethio-  
logia est causae redditio *Vatic. Palat.* 10 in] om. *Germ.* 14 *R Germ.*  
*S, R Vatic. Palat.* 15 geometria *Germ.* 17  $\langle AST \rangle R$  *Vatic. Palat.*

## PRAEFATIO

Repulsis aliquando in Rauennati urbe sollicitudinibus <sup>μ 1</sup>  
dignitatum et curis saecularibus noxio sapore conditis, cum <sup>PL 9</sup>  
psalterii caelestis animarum mella gustassem, id quod solent  
desiderantes efficere, auidus me perscrutator immersi, ut  
5 dicta salutaria suauiter imbiberem post amarissimas actiones.  
Sed familiaris incohantibus occurrit obscuritas, quae uariis  
est intexta personis et uelata parabolis. Haec in dictis uitali-  
bus noxia dissimulatione praeteritur, dum saepe illud reperiri  
solet ambiguum, quod magni sacramenti gestat arcanum.  
10 Tunc ad Augustini facundissimi patris confugi opinatissi-  
mam lectionem, in qua tanta erat copia congesta dictorum,  
ut retineri uix possit relectum quod abunde uidetur exposi-  
tum. Credo, cum nimis auidos populos ecclesiasticis dapibus  
explere cupit, necessario fluente tam magnae praedicationis  
15 emanauit. Quocirca memor infirmitatis meae, mare ipsius  
quorundam psalmorum fontibus profusum, diuina miseri-  
cordia largiente, in riuulos uadosos compendiosa breuitate  
deduxi, uno codice tam diffusa complectens, quae ille in de-  
cadis quindecim mirabiliter explicauit. Sed ut quidam de  
20 Homero ait : *Tale est de eius sensu aliquid subripere, quale*  
*Herculi clauam de manu tollere.* Est enim litterarum omnium  
magister egregius et, quod in ubertate rarum est, cautissimus  
disputator. Decurrit quippe tamquam fons purissimus, nulla  
faece pollutus, sed in integritate fidei perseuerans, nescit  
25 haereticis dare unde se possint aliqua colluctatione defendere.  
Totus catholicus, totus orthodoxus inuenitur et in Ecclesia  
Domini suauissimo nitore resplendens superni luminis clari-  
tate radiatur.

Quaedam uero nouiter inuenta, post tam mirabilem magi-  
30 strum sola Domini praesumptione subieci, qui paruulis con-  
fidentiam, caecis uisum, mutis sermonem, surdis praestat  
auditum. {Quem tamen codicem etiam per quinquagenos psal-

*Praef. 10/28* cfr Aug. *En. ps.* — CC 38-40. 20/21 Macrobius *Saturnal.*  
V, 3, 16 — edid. Eyssenhardt, p. 254, 22.

*Praef., titulus* : Incipit praefatio expositionum in psalterium *Germ.* (et a. m. s. l. :  
incipit praefatio cassiodori senatoris in expositione psalmorum), In Xristi nomine  
incipit praefatio exposit. in psalterio *S*, Incipit praefatio expositionum in psalterio  
cassiodori senatoris *Vatic. Palat.* 6 occurrit inchoantibus ~ *S* 10/11 opi-  
natissimam] disertissimam *Germ.* 12 relictum *S* 14 necessaria *S* 20  
sensu eius ~ *S* 24 in] add. *Germ. s. l. a. m.* 29 admirabilem *S*

CCSL

Vol 97

Cassiodor

Psalmus -  
Vernmter

## PRAEFATIO

Repulsis aliquando in Rauennati urbe sollicitudinibus  
dignitatum et curis saecularibus noxio sapore conditis, cum  
psalterii caelestis animarum mella gustassem, id quod solent  
desiderantes efficere, audius me perscrutator immersi, ut  
dicta salutaria suauiter imbiberem post amarissimas actiones.  
Sed familiaris incohantibus occurrit obscuritas, quae uariis  
est intexta personis et uelata parabolis. Haec in dictis uitali-  
bus noxia dissimulatione praeteritur, dum saepe illud reperiri  
solet ambiguum, quod magni sacramenti gestat arcanum.

Tunc ad Augustini facundissimi patris confugi opinatissi-  
mam lectionem, in qua tanta erat copia congesta dictorum,  
ut retineri uix possit relectum quod abunde uidetur exposi-  
tum. Credo, cum nimis audios populos ecclesiasticis dapibus  
explere cupit, necessario fluentia tam magnae praedicationis  
emanauit. Quocirca memor infirmitatis meae, mare ipsius  
quorundam psalmorum fontibus profusum, diuina miseri-  
cordia largiente, in riuulos uadosos compendiosa breuitate  
deduxi, uno codice tam diffusa complectens, quae ille in de-  
cadas quindecim mirabiliter explicauit. Sed ut quidam de  
Homero ait : *Tale est de eius sensu aliquid subripere, quale  
Herculi clauam de manu tollere.* Est enim litterarum omnium  
magister egregius et, quod in ubertate rarum est, cautissimus  
disputator. Decurrit quippe tamquam fons purissimus, nulla  
faece pollutus, sed in integritate fidei perseverans, nescit  
haereticis dare unde se possint aliqua colluctatione defendere.  
Totus catholicus, totus orthodoxus inuenitur et in Ecclesia  
Domini suauissimo nitore resplendens superni luminis clari-  
tate radiatur.

Quaedam uero nouiter inuenta, post tam mirabilem magi-  
strum sola Domini praesumptione subieci, qui paruulis con-  
fidentiam, caecis uisum, mutis sermonem, surdis praestat  
auditum. {Quem tamen codicem etiam per quinquagenos psal-

*Praef.* 10/28 cfr Aug. *En. ps.* — CC 38-40. 20/21 Macrobius *Saturnal.*  
V, 3, 16 — edid. Eyssenhardt, p. 254, 22.

*Praef., titulus* : Incipit praefatio expositionum in psalterium *Germ.* (et *a. m. s. l.* :  
incipit praefatio cassiodori senatoris in expositione psalmorum), In Xristi nomine  
incipit praefatio exposit. in psalterio *S*, Incipit praefatio expositionum in psalterio  
cassiodori senatoris *Vatic. Palat.* 6 occurrit inchoantibus ~ *S* 10/11 opi-  
natissimam] disertissimam *Germ.* 12 relictum *S* 14 necessaria *S* 20  
sensu eius ~ *S* 24 in] *add. Germ. s. l. a. m.* 29 admirabilem *S*

neit ipse in apocalypsi dicit. Ego sum radix  
 & origo dauid. A quo & religionē saluta  
 re suscepimus. & scē trinitatis mysteria  
 reuelata cognoscimus. Vnde merito eis  
 patris & filii & spēs scī una glā sociat. ut p  
 fecta eorū pconia cōpbeantur. Ipsi enim  
 diē uenturū matutina exultatione con  
 ciliant. ipsi nobis horā terciā consecrant.  
 Ipsi sextā in panis confractiōne letificant.  
 ipsi nona ieiunia resoluunt. Ipsi diei pos  
 trema concludunt. ipsi noctis aduentū.  
 ne mens nrā tenebrē efficiant. Sicut  
 ipsi dicunt. & nox illuminatio indeli  
 mens. quoniam tenebrē nō tenebrabunt. An  
 te dñe. Vnde merito se a uera uita credat  
 uenū. quisquis huius muneris iucundita  
 te nō fruit. Quorū uirtutes ut breuiter  
 diuinus sermo concluderet. in septuage  
 simo psalmo dicitur. Ego autē con  
 fitebor tibi in uasis psalmorū ueritatē  
 tuā. & uera uasa ueritatis que tot uir  
 tutes capiunt. tot diuinis odorib; sari  
 untur. tot thesauris celestib; cumulant.  
 Ydris. que uinū celestē recipientes. pu  
 ritatē eius semp in nouitate custodiunt.  
 Dulcedo mirabilis. que sēli corruptionib;  
 nō accessit. sed in sua pmanens dignitate.  
 grā semp purissime suauitatis auget. Apo  
 theca ualde copiosa. De qua cū bibant tā  
 magni terrarū ppli. ubertas eius nescit  
 expendi. Quā mirabilis autē exaplis pflu  
 it suauitas ad capiendū. dulcisonum orga  
 num. humanis uocib; emulant. Tabulā  
 sonant. grandiloquis clamorib; reddunt.  
 Vocalē cytharā uicentū cordarū p mix  
 tione cōponunt. & quequid autē instru  
 mentis musicis uidetur agi. nūq; pbat  
 p rationales subtilitates. & uarietates. Ve  
 rum tamen nequaquam. & pfecta  
 cōmunicatio. uelut; uernandū ē. quā dū uerba

nrā conantē imitari. Quā tamen  
 canant noscunt modis omnib; igno  
 rare. Melos siquidē blandū ani  
 mas oblectat. sed nō cōpellit ad la  
 erimas. fructuosas p mulcet aures.  
 sed nō ad superna erigit audientes. Cor  
 de autē compungimur. si qd ore  
 dicimus. animaduertere ualeamus.  
 sicut in psalterio legit. Beatus pplis  
 qui intellegit iubilatiōē. Et te  
 rū. Quoniam rex omīs terre dñs. psal  
 lite sapient. Philippus quoq; apls.  
 cum reginē candacis eunuchū. isayā  
 legere cognouisset. scripturas ei scās.  
 cōpetentē exposuit. Qui postquā qd  
 legebat aduertit. statim grām bap  
 tismatis exquisiuit. & mox pfecte  
 munera salutis accepit. In euangelio  
 etiā dñs ait. Omīs qui audit uer  
 bū regni. & nō intellegit. uenit ma  
 lus & rapit qd seminatū ē in cor  
 de eius. Vnde congrue dat intel  
 legi. hec illis puenire nō posse. qui  
 scripturas scās puro corde merent  
 aduertere. De qua pulchre pat̄ ihe  
 ronimus ait. Margaretiū qd dīda  
 ē diuina scriptura. & ex multis  
 partib; forari potest. Quo circa  
 pat̄ apostolice qui celestes litte  
 ras scās morib; reddidisti. p̄s tan  
 te dō tua inuitatione puocatus.  
 abyssos diuinas ingrediar. Qui  
 clementis errata corrigis. nec reuer  
 sis impuitas qd emendas. Sed in te  
 quā enthecas spītales attingam.  
 quedā diuisis capitib; qui sunt nu  
 mero decem & septē est tunc p̄gus  
 tanda. ut cū earū rerū locustē in  
 tulerit. magni nec taris potius ua  
 uissimus delectationib; hauriat.